
Cyberprzemoc może przydarzyć się wszędzie i w wielu formach — począwszy od rozpowszechniania plotek i publikowania niestosownych zdjęć a skończywszy na bezpośrednich groźbach. Niezależnie od formy przemocy oraz tego, jak bardzo znacząca jest sytuacja, nigdy nie jest ona w porządku i nie powinna być w żaden sposób usprawiedliwiana.

Czym jest cyberprzemoc?

Zjawisko cyberprzemocy można określić jako prześladowanie, zastraszanie, nękanie, wyśmiewanie innych osób z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

Gdzie możemy się spotkać z cyberprzemocą?

- ▶ Serwisy społecznościowe
- ▶ Blogi
- ▶ Czaty
- ▶ Komunikatory
- ▶ Strony internetowe
- ▶ Poczta elektroniczna
- ▶ SMS i MMS

Wybrane przejawy cyberprzemocy

- ▶ Zamieszczanie danych personalnych i ośmieszających informacji, zdjęć, filmów i nagrań audio w internecie.
- ▶ Przerabianie i publikowanie ośmieszających m.in. zdjęć, filmów.
- ▶ Przechwycenie profilu, poczty i telefonu, podszywanie się pod inne osoby.
- ▶ Wulgarnie i złośliwe komentowanie zdjęć i wpisów.
- ▶ Nękanie, straszenie i szantażowanie oraz wymuszenie konkretnego działania.
- ▶ Kradzież i przejęcie zasobów, np. w grze.

Trudne zjawisko, ponieważ...

- ▶ Może być związane z dużą anonimowością (podszywanie się pod kogoś, bądź podawanie fałszywych danych).
- ▶ Może działać się w zamkniętych grupach, przez co jest trudne do zaobserwowania (np. na Facebooku).
- ▶ Informacje bardzo szybko rozchodzą się w przestrzeni internetowej i mogą być powszechnie dostępne.

Zapobieganie

- ▶ Uświadomienie uczniom, jak krzywdzące mogą być działania podejmowane online.
- ▶ Uświadamianie uczniom, jakie konsekwencje mogą grozić za stosowanie cyberprzemocy.
- ▶ Przeprowadzanie lekcji dot. tematu cyberprzemocy na godzinie wychowawczej (można ją ująć w planie pracy wychowawczej).
- ▶ Współpraca nauczycieli z pedagogiem szkolnym przy organizowaniu spotkań, np. z Policją lub organizacjami zajmującymi się tematem cyberprzemocy.

Reagowanie

Próba dotarcia do ofiar cyberprzemocy:

- ▶ poprzez prowokowanie dyskusji lub sytuacji, w których takie ofiary cyberprzemocy mogłyby się ujawnić (np. podejmowanie tematów głównie na lekcjach wychowawczych i przeprowadzanie ankiet),
- ▶ wsłuchiwanie się w to, o czym rozmawiają uczniowie, np. na przerwach, zajęciach,
- ▶ monitorowanie sytuacji w dostępnych nam grupach serwisów społecznościowych.

Reagowanie, c.d.

Jak reagować, gdy jesteśmy świadkami cyberprzemocy lub gdy osoba pokrzywdzona się do nas zgłosi:

- ▶ rozmowa z pedagogiem i dyrekcją w celu ustalenia działania na zaistniałą sytuację,
- ▶ współpracować z rodzicami/opiekunami prawnymi tych uczniów.

Niezależnie od tego, kto zgłasza przypadek cyberprzemocy, pomoc ofierze powinna obejmować:

- ▶ udzielenie wsparcia,
- ▶ zabezpieczenie dowodów i ustalenie okoliczności zdarzenia,
- ▶ wyciągnięcie konsekwencji wobec sprawcy przemocy.

Zbadanie, zarejestrowanie i udokumentowanie

Wszystkie przypadki przemocy, a więc także przemocy z wykorzystaniem mediów elektronicznych, powinny zostać właściwie zbadane, zarejestrowane i udokumentowane.

- ▶ Jeśli wiedzę o zajściu posiada nauczyciel niebędący wychowawcą, powinien przekazać informację wychowawcy klasy, który informuje o fakcie pedagoga szkolnego i dyrektora.
- ▶ Pedagog szkolny i dyrektor wspólnie z wychowawcą powinni dokonać analizy zdarzenia i zaplanować dalsze postępowanie.
- ▶ Do zadań szkoły należy także ustalenie okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków.
- ▶ Warto zadbać o zabezpieczenie dowodów.

Jeżeli dojdzie już do cyberprzemocy...

- ▶ Ofiara może skontaktować się z dostawcą usługi w celu usunięcia z sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów. Do podjęcia takiego działania zobowiązuje administratora serwisu art. 14 Ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.
- ▶ Ponadto można skorzystać z prawa do zapomnienia, czyli usunięcia z sieci nieaktualnych lub niepełnych treści, jeśli osoba - której one dotyczą - nie życzy sobie ich obecności w internecie (dotyczy wyszukiwarki Google).
- ▶ Przypadku, gdy zostało złamane prawo, a tożsamości sprawcy nie udało się, ustalić należy bezwzględnie skontaktować się z policją.

Konsekwencje dla sprawcy stosowania cyberprzemocy

- ▶ Ze strony rodziców/opiekunów prawnych.
- ▶ Na poziomie szkoły.
- ▶ Określone przez Kodeks karny.

Konsekwencje wynikające zapisów Kodeksu karnego

W dniu 6 czerwca 2011 r. weszła w życie poprawka do ustawy – Kodeksu karnego, opublikowana w Dz.U. z 2011 r. Nr 72, poz. 381, uznająca cyberprzemoc, jak i stalking w Polsce za czyn zabroniony. Obecnie czyn ten podlega karze na podstawie art. 190a Kodeksu karnego.

- ▶ § 1. Kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia lub istotnie narusza jej prywatność, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
- ▶ § 2. Tej samej karze podlega, kto, podszywając się pod inną osobę, wykorzystuje jej wizerunek lub inne jej dane osobowe w celu wyrządzenia jej szkody majątkowej lub osobistej.
- ▶ § 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.
- ▶ § 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Konsekwencje wynikające zapisów Kodeksu karnego, c.d.

Oprócz wprowadzenie do Kodeksu karnego art. 190a dotyczącego cyberprzemocy nadal pozostają karalne takie działania, jak:

- ▶ pomówienie,
- ▶ zniewaga,
- ▶ groźba karalna,
- ▶ niszczenie danych informatycznych,
- ▶ utrudnianie dostępu do danych informatycznych, które mogą być przejawami cyberprzemocy.

Niezależnie od ochrony prawnokarnej pokrzywdzonego, osoba taka może pozwać dodatkowo prześladowcę jako poszkodowany w procesie cywilnym o np. naruszenie dóbr osobistych.

Osoby i instytucje gdzie uczniowie mogą zgłaszać, bądź poszukiwać pomocy i wsparcia

- ▶ Rodzice/opiekunowie prawni.
- ▶ Nauczyciele, pedagodzy oraz dyrekcja.
- ▶ Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży 116 111 (przez 7 dni w tygodniu, w godz. 12 - 22, połączenie bezpłatne) oraz na stronie 116111.pl. Pomoc w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa online dla osób poniżej 18 roku życia.
- ▶ Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka 800 12 12 12. Psycholodzy, pedagodzy, prawnicy udzielają niezbędnego wsparcia wszystkim dzwoniącym dzieciom. Pod numer interwencyjny osoby dorosłe mogą zgłaszać problemy dzieci lub rażące zaniedbania względem nich.
- ▶ Zespół ekspertów Naukowej i Akademickiej Sieci Komputerowej, działający jako punkt kontaktowy do zgłaszania nielegalnych treści w Internecie <https://dyzurnet.pl/>.
- ▶ Policja, jeśli doszło do złamania prawa.

Miejsca gdzie nauczyciele i rodzice mogą szukać pomocy i wsparcia

- ▶ Telefon zaufania [800 100 100](tel:800100100). Jest to pomoc i wsparcie m.in. dla rodziców, nauczycieli, pedagogów szkolnych, w sprawie bezpieczeństwa dzieci, które doświadczają zagrożeń online. To projekt Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę.

Dodatkowe materiały dotyczące cyberprzemocy

- ▶ <http://fdds.pl> – strona Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę,
- ▶ <https://www.nask.pl> – strona NASK (monitorowanie zagrożeń, rejestrowanie i wstępne rozpoznanie incydentów związanych z cyberbezpieczeństwem),
- ▶ „Stop cyberprzemocy” – film edukacyjny, materiał edukacyjny zrealizowany w ramach akcji „Stop cyberprzemocy”,
<https://www.youtube.com/watch?v=NHaInc2wYTg>
- ▶ www.saferinternet.pl – strona z materiałami edukacyjnymi dot. bezpieczeństwa w sieci.

Dodatkowe materiały dotyczące cyberprzemocy, c.d.

- ▶ <https://www.facebook.com/safety> jest to kampania Bezpieczeństwo na Facebooku pod honorowym patronatem Ministerstwa Cyfryzacji
<https://www.facebook.com/digital.youth.forum/videos/1269525899814655/>
oraz
<https://www.facebook.com/digital.youth.forum/videos/1269491816484730/>

Od 1 grudnia 2017 przez 6 tygodni przeprowadzana jest kampania Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę i Facebooka, realizowana w ramach projektu Digital Youth. Kampania skierowana do najmłodszych osób korzystających z serwisu. Prezentuje sposoby ochrony prywatności i bezpieczeństwa. W ramach kampanii powstają filmy wprowadzające do tematyki, dedykowane animacje, jak również zestawy pytań i odpowiedzi dotyczących kluczowych zagadnień z obszaru bezpieczeństwa na Facebooku.

Najbliższa nadążająca się okazja na podjęcie tematu dotyczącego cyberprzemocy np. na lekcjach wychowawczych to Międzynarodowy **Dzień Bezpiecznego Internetu 2018** obchodzić będziemy **6 lutego** pod hasłem **”Dzień Bezpiecznego Internetu: tworzymy kulturę szacunku w sieci”**.

Dziękuję za uwagę